

Гринченко О. О.
вихователя ДНЗ «Дзвіночок»
с. Мотовилівки Любарського
району,
студентки 5 курсу, 55 групи
ННІ педагогіки,
наук. керівник: доц. Тарнавська Н. П.

Взаємодія дошкільного навчального закладу і родини з питань математичної підготовки дитини до школи.

Формування готовності дитини до шкільного навчання впливає з специфіки роботи школи в сучасних умовах. На сучасному етапі у початковій школі відбуваються системні перетворення, запровадження нових освітніх стандартів і програм. Інтенсифікація навчання зумовлює певні вимоги до підготовки майбутніх першокласників згідно Базового компоненту дошкільної освіти в Україні.

Взаємодія дошкільного навчального закладу та сім'ї відіграє важливу роль у розвитку дитини та забезпеченні наступності дошкільної та початкової шкільної освіти. Дошкільний вік - це початок різнобічного розвитку і формування особистості. В державних програмах дошкільних навчальних закладів передбачено фізичне, розумове, моральне, трудове, естетичне виховання дітей. При цьому у всіх варіантах програм найсерйознішу увагу звертається на ігрову діяльність дошкільника: «Завдання навчання дітей елементарним математичним знанням і вмінням полягає в тому, щоб виділити найбільш суттєві з них, які забезпечували б загальний розвиток здібностей до самостійного знаходження зв'язків у засвоєваних знаннях і вміннях» [12]. Оскільки пріоритет залишається за сімейною системою цінностей, було б неправильно рекомендувати конкретні рішення або відповіді на актуальні питання. Враховуючи актуальність і складність навчання елементарним математичним знанням, співпраця дошкільних навчальних закладів та родини дуже важлива [3].

Мета статті: висвітлити і показати важливість співпраці родини і дошкільного закладу у формуванні у дітей елементарних математичних уявлень.

І батьки, і педагоги знають, що математика - це потужний фактор інтелектуального розвитку дитини, формування її пізнавальних та творчих здібностей. Відомо й те, що від ефективності математичного розвитку дитини в дошкільному віці залежить успішність навчання математики в початковій школі. Багатьом дітям математика важко дається не тільки в початковій школі, а й в період підготовки до навчальної діяльності. У сучасних навчальних програмах початкової школи важливе значення надається логічній складовій. Щоб школяр не відчував труднощів буквально з перших уроків і йому не довелося вчитися з нуля, вже в дошкільному періоді, потрібно готувати дитину відповідним чином. Багато батьків вважають, що головне при підготовці до школи - це познайомити дитину з цифрами і навчити її писати, рахувати, додавати і віднімати (на ділі це зазвичай виливається в спробу вивчити напам'ять результати додавання і віднімання в межах 10). Однак при навчанні математики за підручниками сучасних розвиваючих систем це вміння дуже недовго виручає дитину на уроках математики. Запас завчених знань закінчується дуже швидко (через місяць-два), і несформованість власного вміння продуктивно мислити (тобто самостійно виконувати зазначені вище розумові дії на математичному змісті) дуже швидко призводить до появи "проблем з математикою". У той же час дитина з розвиненим логічним мисленням завжди має більше шансів бути успішною в математиці, навіть якщо вона не була заздалегідь навчена елементам шкільної програми (рахунком, обчислень). Не випадково в останні роки в багатьох школах, що працюють за розвиваючими програмами, проводиться співбесіда з дітьми, які приходять в перший клас, основним змістом якого є питання і завдання логічного, а не тільки арифметичного, характеру. Однак не слід думати, що розвинуте логічне мислення - це природний дар, з наявністю або відсутністю якого слід змиритися. Існує велика кількість досліджень, які підтверджують, що розвитком логічного мислення можна і треба займатися (навіть у тих випадках, коли природні задатки дитини в цій області вельми скромні) [6].

Як відомо, дослідження питань підготовки дітей до школи було розгорнуто під керівництвом О. В. Запорожця і Д. Б. Ельконіна. Вони боролися за збереження дітям дитинства, максимальне використання можливостей дошкільного періоду, безболісний перехід до шкільного навчання. У вітчизняній літературі є чимало робіт, присвячених вивченню проблеми підготовки дітей до шкільного навчання (К. С. Виготський, В. В. Давидов, Р. Я. Гузман, В. В. Рубців, Г. А. Цукерман, Є.Є. Кравцова, У. В. Ульяновка та ін). У них підкреслюється, що підготовка дітей до школи - завдання багатогранне, що охоплює всі сфери життя дитини. Найважливішою стороною готовності до шкільного навчання виступає, на думку ряду вчених, рівень всебічного розвитку дитини, вміння приймати систему вимог, пропонованих школою і вчителем.

Логічні прийоми розумових дій - порівняння, узагальнення, аналіз, синтез, класифікація, серіація, аналогія, систематизація, абстрагування - в літературі також називають логічними прийомами мислення. При організації спеціальної розвиваючої роботи над формуванням і розвитком логічних прийомів мислення спостерігається значне підвищення результативності цього процесу незалежно від вихідного рівня розвитку дитини.

Розвивати логічне мислення дошкільника найдоцільніше в руслі математичного розвитку. Цей процес підсилює засвоєння дитиною знань у цій області використання завдань, що активно розвивають дрібну моторику.

В ігровій формі батьки можуть прищепити дитині знання з області математики, інформатики, української мови, навчити її виконувати різні дії, розвивати пам'ять, мислення, творчі здібності. У процесі гри діти засвоюють складні математичні поняття, вчать рахувати, читати і писати, а в розвитку цих навичок дитині допомагають найближчі люди - її батьки. Але це не тільки тренування, це також і пречудово проведений час разом з власною дитиною. Проте в прагненні до знань важливо не перестаратися. Найголовніше - це прищепити дитині інтерес до пізнання. Для цього заняття повинні проходити в цікавій ігровій формі [2].

Головне при навчанні рахунку зовсім не оволодіння обчислювальними навичками, а розуміння того, що означають числа і для чого вони потрібні. Крім того, варто до школи навчити дитину розрізняти просторове розташування предметів (вгорі, внизу, праворуч, ліворуч, під, над), дізнатися про основні геометричні фігури (коло, квадрат, прямокутник, трикутник). Важливо також, щоб дитина розрізняла величину предметів, розуміла, що значить більше, менше, частина, ціле. Якщо дитина відвідує дошкільний навчальний заклад, всьому цьому вона навчається на спеціальних заняттях. Але знання її будуть міцніші, якщо батьки будуть їх закріплювати і вдома.

Рахунок в дорозі. Маленькі діти дуже швидко втомлюються в транспорті, якщо їх надати самим собі. Цей час можна провести з користю, якщо ви будете разом з дитиною займатись. Порахувати можна проїжджаючі автобуси, кількість пасажирів-дітей, магазини або аптеки. Можна придумати кожному об'єкт для рахунку: дитина рахує великі будинки, а ви маленькі. У кого більше?

Скільки навколо машин? Звертайте увагу дитини на те, що відбувається навколо: на прогулянці, на шляху в магазин і т. д. Задавайте питання, наприклад: «Тут більше хлопчиків чи дівчаток?», «Давай порахуємо, скільки лавок у парку», «Покажи, яке дерево високе, а яке найнижче», «Скільки поверхів у цьому будинку?» [7].

М'ячі й гудзики. Поняття просторового розташування легко засвоюються в грі з м'ячем: м'яч над головою (вгорі), м'яч біля ніг (унизу), киємо вправо, киємо вліво, вперед-назад. Завдання можна і ускладнити: ти кидаєш м'яч правою рукою до моєї правої руки, а лівою рукою - до моєї лівої. У дії малюк набагато краще засвоює багато важливих понять.

Далеко це? Гуляючи з дитиною, виберіть який-небудь об'єкт на недалекій від вас відстані, наприклад сходи, і порахуйте, скільки до них кроків. Потім виберіть інший об'єкт і також порахуйте кроки. Порівняйте виміряні кроками відстані - яка більша? Постарайтеся разом з дитиною припустити, скільки кроків потрібно, щоб підійти до якогось ближнього об'єкту.

Вгадай, скільки і в якій руці. У грі можуть брати участь двоє і більше гравців. Ведучий бере в руки певну кількість предметів, що не більше 10 (це можуть бути сірники, цукерки, гудзики, камінчики), і оголошує граючим, скільки всього у нього предметів. Після цього за спиною розкладає їх в обидві руки і просить дітей вгадати, скільки предметів в якій руці [5].

Рахунок на кухні. Кухня - відмінне місце для опанування основ математики. Дитина може перерахувати предмети сервіровки, допомагаючи вам накривати на стіл. Або дістати з холодильника на ваше прохання три яблука і один банан. Урізноманітнити завдання можна на вибір вихователя чи дитини.

Склади квадрат. Візьміть щільний папір різних кольорів і виріжте з неї квадрати одного розміру - скажімо, 10 x 10 см. Кожен квадрат розріжте по заздалегідь намічених лініях на кілька частин. Один з квадратів можна розрізати на дві частини, інший - вже на три. Найскладніший варіант для малюка - набір з 5-6 частин. Тепер давайте дитині по черзі набори деталей, нехай він спробує відновити з них цілу фігуру.

Діяльність, якою займається дитина, повинна бути пов'язана з позитивними емоціями, інакше кажучи, приносити радість, задоволення. Тобто є радість - задатки розвиваються, немає радості від розумової діяльності - здібностей не буде. Розумове виховання спрямоване на розвиток різних видів мислення. У дітей дошкільного віку особливе місце займає розвиток логічного мислення - порівняння, встановлення доступних дитині причинно-наслідкових зв'язків, первинний аналіз фактів, явищ, подій [9]. Неможливо дати готові рецепти виховання, а є лише загальні педагогічні рекомендації, якими слід керуватися стосовно індивідуальності дитини. Самоспостереження допоможе батькам визначити ефективність застосовуваних методів у вихованні, змінити тактику їх власної поведінки. Є. П. Арнаутова рекомендує використовувати в роботі з батьками метод ігрового моделювання поведінки: коли батьки вступають в ігрову взаємодію, поле їх зору на виховну проблему розширюється, вони можуть навіть поставити під сумнів власне уявлення про дитину і сприяти рішенням, що до проблем.

Основним методом формування батьків як педагогів є аналіз власної виховної діяльності, що сприяє розвитку самоспостереження, самооцінки. Для формування цієї здатності можна застосувати інструкцію по самоспостереженню і спостереженню за дитиною [4,8].

Діти дуже активні в сприйнятті завдань жартів, головоломок, логічних вправ. Вони наполегливо шукають хід рішення, який веде до результату. У тому випадку, коли завдання доступне дитині, у неї складається позитивне емоційне ставлення до нього, що й стимулює розумову активність. Дитині цікава кінцева мета вона захоплює її. При цьому діти користуються двома моделями пошукових спроб: практичні (дії в перекладанні) і розумові (обмірковування ходу, передбачення рішення, припущення рішення), в ході пошуку, висунування гіпотез.

Аналізуючи свою діяльність, батьки змінюють і методи впливу на неї. Вони будуть намагатися впливати на свідомість дитини, застосовувати ігрові методи у вихованні, зменшувати кількість покарань або виключати їх якнайшвидше. Сформовані у батьків прагнення зрозуміти дитину, подивитися на ситуацію її очима, уміння творчо застосовувати отримані педагогічні знання, сприятимуть появі емоційно-позитивної, усвідомленої, морально-мотивованої поведінки дитини, взаєморозумінню між ними.

Сім'ї нерідко не задоволені якістю дошкільної освіти, аргументуючи це тим, що освітні установи не допомагають дітям бути соціально захищеними, не формують у дітей здібностей до самореалізації, не роблять батькам необхідної психолого-педагогічної допомоги. Зі свого боку, дошкільний навчальний заклад висуває серйозні претензії до батьків дітей з проблемами у навчанні та поведінці як недостатньо компетентним вихователям, які не виконують свої обов'язки по відношенню до власних дітей, що не створюють необхідні умови для задоволення потреб дітей в захисті, догляді, збереженні здоров'я, у розвитку їх інтересів [11].

Джерелом елементарних математичних уявлень є навколишня реальна дійсність, яку дитина пізнає в процесі своєї різноманітної діяльності в спілкуванні з дорослими і під їх безпосереднім керівництвом. Без навчання, під впливом дорослих, найавторитетнішими з яких є батьки, у повсякденному житті носить епізодичний характер і не може охопити всіх дітей. До того ж воно не забезпечує систематизації набутих знань. Для математичного ж розвитку дітей дуже важливо, щоб всі уявлення та поняття дітей про множини і числа, уявлення про величину, форму, про час і простір давалися в певній системі і послідовності: «математика - це ланцюг понять: випадає одне зернятко і незрозуміло буде подальше». Позитивним моментом, з сучасної точки зору, є активізація батьків, але, разом з тим, слід зазначити вже згадані негативні сторони: в роботі з батьками недооблік інтересів, потреби в знаннях самих дітей. Після вивчення нової теми в дошкільному закладі дітям в сім'ї повинна бути надана можливість самостійно мислити і діяти, що тягне за собою прагнення до нетрафаретним відповідям і рішенням, що веде до розвитку дитини. Завдання батьків на даному етапі - затвердити дитину в думці, що на поставлене питання існує кілька варіантів відповіді.

Висновок. Взаємодія дошкільного навчального закладу і сім'ї відіграє важливу роль у розвитку дитини та забезпеченні наступності дошкільної та початкової шкільної освіти. Проблема взаємодії дошкільного закладу з сім'єю на сьогоднішній день залишається дуже важливою, набуваючи часом загострений характер. Складнощі у відносинах між сім'ями та дошкільними навчальними закладами можуть бути пов'язані, наприклад, з розбіжністю взаємних очікувань, та мають іноді місце недовіри батьків до вихователів. На нашу думку, необхідно демократизувати співпрацю ДНЗ з родинами на основі врахування батьківських запитів та очікувань.

Список використаних джерел та літератури.

1. Абрамов И. А. Особенности детского возраста. - М., 1993. - 120 с.
2. Аргинская И. И. Математика, математические игры. - Самара: Федоров, 2005. - 332 с.
3. Белошистая А. Дошкольный возраст: формирование первичных представлений о натуральных числах // Дошкольное воспитание. - 2002. - №8. - С.30-39
4. В. И. Ядэшко и Ф. А. Сохина "Дошкольная педагогика". - М.: Просвещение, 1978. - 416 с.
5. Винникотт Д. Разговор с родителями. М.: Просвещение, 1995. - 464 с.
6. Гальперин П. Я. Развитие исследований по формированию умственных действий. т. 1, 1959. - 561 с.
7. Е. В. Сербина. Математика для малышей. М., 1992. - 154 с.
8. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості \ За ред. Л. М. Проколенко-К.:Рад.школа.-1989. - 608 с.
9. Л. Чилигрирова, Б. Спиридонова. Играя, учимся математике М., 1993. - 242 с.
10. Л. Ф. Тихомирова, А. В. Басов. Роль детского сада в подготовке детей к школе. «Академия развития», 1996. - 56 с.
11. Леушина А. М. Формирование математических представлений у детей дошкольного возраста: Учеб. пос. - М., 1974. - 204 с.
12. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкільля" / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. - Тернопіль: Мандрівець, 2013. - 264 с.